



Acil Servis Çalışanlarının Adli Vaka Yönetimine Yönelik Bilgi Düzeyleri: Kars Örneği

Levels Of Knowledge Of Emergency Service Workers On Forensic Case Management: The Case Of Kars

Özlem KARABULUTLU¹, Cansu Mine AYDIN², Muhammed Ömer TEMEL³

Makalenin Alanı: Sağlık

Makale Bilgileri	Öz
Geliş Tarihi 21.03.2023	<p>Araştırma, acil servis çalışanlarının adli vaka yönetimine yönelik bilgi düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Tanımlayıcı-kesitsel türde olan bu araştırmanın evrenini Kars ilindeki bir üniversitenin Sağlık Araştırma ve Uygulama Hastanesi ve Devlet Hastanesinin acil servislerinde çalışan sağlık personelleri (hekim, hemşire, ebe, paramedik ve tekniker) oluşturmuştur. Araştırma, katılmayı gönüllü olarak kabul eden toplam 74 sağlık personeli ile yürütülmüştür. Çalışmada sağlık personellerine Nisan-Mayıs 2022 tarihlerinde yüz yüze anket uygulanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde sayı yüzdeler hesaplamaları ve ki-kare önemlilik testleri kullanılmıştır. Araştırmaya katılan acil servis çalışanlarının %50'si kadın, %21.6'sı evli ve yaş ortalamaları ise 25.85±3.85'tir. Katılımcıların %52.7'si hemşire, %47.3'ü lisans mezunu, %48.6'sı acil serviste tüm alanlarda ve %54.1'i sabit olarak çalışmaktadır. Çalışanların %19.8'i adli vakalara müdahale konusunda eğitim almış olup %52.7'si adli vakalarla ara sıra karşılaştıklarını belirtmiştir. Acil servislerde adli hekim/hemşire/ebe görevlendirilmesi gerektiğini düşünen ve isteyen (%77) çalışanların %24.6'sı ise uzman kişiler görevlendirilen adli olaylarda daha az sorun yaşandığını ifade etmiştir. Katılımcıların %75.7'si adli hekim/hemşire/ebe olmayı istemediğini, %68.9'u adli hekimlik/hemşirelik/ebelik mesleğinin uzmanlık dalı isteyenlerin, %61.8'i bölümünde uzman olan kişiler tarafından adli vakalara müdahale edilmesini gerektiğini belirtmiştir. Çalışanların %61'i rol ve sorumluluklarını bilmediğini, %73'ü adli hekimlik/hemşirelik/ebelik hakkında bilgi sahibi olmadığını, %73'ü bu konu hakkında okulda ders almadığını, %85.1'i adli hekimlik/hemşirelik/ebelik ile ilgili ders verilmesine ihtiyaç duyulduğunu ve %78.4'ü Türkiye'de adli hekimlik/hemşirelik/ebelik bölümlerine ihtiyaç olduğunu düşünmektedir. İstatistiksel analize göre; acil servis çalışanlarının cinsiyetleri ile meslekleri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (p<0.05). Adli vaka ile karşılaşma sıklığı ile Türkiye'de adli hekimlere/hemşirelere/ebelere gereksinim durumu arasında, adli hekimlik/hemşirelik/ebelik dersi alma durumu ile bu konudaki bilgi durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur (p<0.05). Sonuç olarak; acil serviste çalışan sağlık personellerinin çoğu, adli vakalarla ara sıra karşılaştıklarını, adli hekim/hemşire/ebe olmayı istemediklerini ve adli hekimlik/hemşirelik/ebelik mesleğinin uzmanlık dalı olması gerektiğini düşündüğünü belirtmiştir. Çalışanların geneli adli hekimlik/hemşirelik/ebelik hakkında bilgi sahibi olmadıklarını, okulda ders almadıklarını ve bu dersin ihtiyaç olduğunu ifade etmiştir. Adli hemşirelik/ebelik hakkında çalışanlara alanında uzman olan kişiler tarafından eğitim verilmesi ve bu alanın uzmanlık dalı olması önerilmektedir.</p>
Kabul Tarihi 16.06.2023	
Anahtar Kelimeler Adli rol Acil Servis Doktor Hemşire Ebe Sağlık Personeli	

¹ Kafkas University, Faculty of Health Sciences, Department of Midwifery, Kars/Türkiye; e-mail: okarabulutlu@gmail.com; ORCID: 0000-0001-5307-5186 (Corresponding author)

² Kafkas University, Faculty of Health Sciences, Department of Midwifery, Kars/Türkiye; e-mail: cansumine2236@gmail.com; ORCID: 0000-0002-0165-1441

³ Kars Harakani State Hospital, Emergency Service, Kars/Türkiye; e-mail: m.omertemel@gmail.com; ORCID: 0000-0002-5628-5354

Article Info	Abstract
<p>Received 21.03.2023</p> <p>Accepted 16.06.2023</p> <p>Keywords Forensic role Emergency service Physician Nurse Midwife Health personnel</p>	<p>The research was conducted in order to determine the level of knowledge of emergency department employees in forensic case management. It consisted of health personnel (physician, nurse, midwife, paramedic, technician) working in the emergency services of the Health Research and Application Hospital and the State Hospital of a university in Kars. The research was carried out with a total of 74 health personnel who voluntarily agreed to participate. In the study, a face-to-face questionnaire was applied to health personnel between April-May 2022. Number percentage calculations and chi-square significance tests were used in the evaluation of the data. 50% of the emergency service workers participating in the research were women, 21.6% were married, and their average age was 25.85 ± 3.85. 52.7% of the participants are nurses, 47.3% are undergraduate graduates, 48.6% are working in all areas in the emergency department and 54.1% are working permanently. 19.8% of the employees received training on the intervention of forensic cases, 52.7% of them encountered forensic cases occasionally, 77% of them said that forensic nurse/midwife/physician should be assigned and 24.6% of the employees who requested to be assigned stated that there were fewer problems in judicial events by appointing experts. 75.7% of them did not want to be a forensic nurse/midwife/physician, 68.9% of them stated that forensic nursing/midwifery/medicine profession should be a specialty and 61.8% of those who want it to be a specialization in the profession stated that it should be intervened by people who are experts in their department. 61% of the employees do not know their roles and responsibilities, 73% of them did not have knowledge about forensic nursing/midwifery/physician, 73% of them did not take lessons on this subject at school, 85.1% of them stated that there is a need to give lectures on forensic nursing/midwifery/medicine and 78.4% think that there is a need for a department for forensic nurses/midwives/physicians in Turkey. According to statistical analysis; A statistically significant difference was found between the frequency of encountering a forensic case and the Education Level of Forensic Nursing / Midwifery / Medicine ($p < 0.05$). A statistically significant difference was found between the frequency of encountering forensic cases and the education level of the need for forensic physicians/nurses/midwives in Turkey, and between the status of taking forensic medicine/nursing/midwifery courses and the level of knowledge on this subject ($p < 0.05$). It was stated that the majority of emergency health workers encountered forensic cases occasionally, they did not want to be a forensic nurse/midwife/physician, and that forensic nursing/midwifery/physician profession should be a specialty. Most of the employees stated that they did not have knowledge about forensic nursing/midwifery/medicine, they did not take courses at school and this course was needed. It is suggested that forensic nursing/midwifery should be trained by experts in the field and this field should be a branch of expertise.</p>

1. GİRİŞ

Adaletin idaresinde öneme sahip olan adli bilim, birçok alanla işbirliği içerisinde olan yasal sorunlara bilimsel yöntemler ile çözüm bulmayı sağlayan kritik bir bilim dalıdır (Özkara & Karaman 2015; Bell vd., 2018). Adli bilimde yer alan adli vakalar, sağlık hizmetleri sisteminde bulunan sağlık çalışanlarının karşılaştığı kaza ya da kasıtlı yaralanmalar, düşmeler, zehirlenmeler, istismar veya kötü muameleye maruz kalan hastalar ile aileler, kadın ya da çocuğa yönelik şiddet, intihar, şüpheli ölüm, tıbbi hatalar veya asılsız suçlamalarla karşılaşılan yasal sorunlar olarak ele alınmaktadır (İlçe ve vd., 2018; Ghofrani ve vd., 2020). Hastalanmaları

veya yaralanmaları sonucunda adalet ve sağlık sistemine ihtiyaç duyan sıklıkla acil servislere ilk adli muayene için başvurular adli vakalardır (Çelik 2021). Acil servisler, 24 saat kesintisiz sürede akut tıbbi yardım desteğine ihtiyaç duyan hasta ya da yaralı bireylerin tanındığı, değerlendirildiği ve tedavisinin uygulandığı sağlık hizmetinin en kısa ve kaliteli şekilde verilmesini sağlayan birimlerdir (Bilir ve vd., 2015; Çelik 2021). Bu birimlerde hastanın tedavisi ve takibi yapılarak, hastanın stabil fonksiyonları sağlandıktan sonra hastada bulunan adli izler avuç içi ya da parmak izi, kan, kıl, tükürük, diş, meni ve vajinal salgılar gibi biyolojik unsurlar ya da patlayıcı ve ateşli silah yaralaması, yanıklar, elektrik çarpması ve kesici delici alet yaralaması gibi kimyasal unsurların bulunup bulunmadığı kontrol edilmelidir (Çelik 2019; Çelik 2021; Silva vd., 2022). Adli vakalarda yer alan hastaların bakımında ön safhalarda bulunan sağlık çalışanlarının yaşamı koruma ve olay yerinde meydana gelen sekelleri azaltma, mağdurda ya da olası saldırganda var olan izlerin korunmasını sağlama, adli izleri tespit etme, toplama ve koruma konusunda sorumlulukları bulunmaktadır (Silva vd., 2022). Bu durumda acil servis çalışanlarının hastaneye başvuran adli vakayı tanımlayabilme, fiziksel olarak değerlendirebilme, mevcut olan kanıtların ne olduğunu tanımlama, toplama, koruma ve kayıt altına alma gibi sorumlulukları hakkında bilgi sahibi olması gerekmektedir (Arslan & Erkan, 2016; Çelik 2019). Bu sorumlulukları yerine getirmede de acil servis çalışanlarının aldığı eğitimlerin önemli olduğu ve bu eğitimleri alan sağlık çalışanının hastanın tedavisi, haklarının korunması ve adalete katkı sağlaması açısından da daha etkin olduğu düşünülmektedir (Arslan & Erkan, 2016). Tüm bu sorumlulukları yerine getiren acil servis çalışanlarının adli vakaları bildirimini ve ceza sorumluluğunun olduğu adaletin doğru ve hızlı bir şekilde ilerlemesi gerektiği unutulmamalıdır (Odabaş & Taşpınar, 2020). Bu çalışmada acil servis çalışanlarının adli vaka yönetimine yönelik bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

2. MATERYAL VE METOT

2.1. Araştırmanın Tipi

Bu araştırma tanımlayıcı ve kesitsel türde bir çalışmadır.

2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Kafkas Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Hastanesi ve Kars Harakani Devlet Hastanelerinin acil servislerinde çalışan sağlık çalışanı oluşturmaktadır.

Evrenden örneklem seçimine gidilmeden, araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 74 acil serviste çalışan sağlık personeli çalışmanın örneklemini oluşturmuştur.

2.3. Araştırmanın Veri Toplama Araçları

Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından literatür incelemesi (Arslan & Erkan, 2016; İlçe vd., 2018) doğrultusunda hazırlanan veri toplama formunun ilk bölümünde; araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden sağlık personellerinin tanıtıcı özelliklerine, ikinci bölümünde, meslek yaşamına yönelik (adli olgularla karşılaşma sıklığı, konusundaki bilgisi ve çalıştığı birimde adli olgularla ilgili yaşadığı bir problem varsa özelliği...vs.) toplam 30 soru yer almaktadır.

2.4. Araştırmanın Uygulanması

Veri toplama, acil servislerde, sağlık personellerinin araştırmaya katılmak için uygun oldukları zamanlarda, araştırma hakkında açıklama yapıp, yüz yüze anket yöntemi kullanılarak Nisan-Mayıs 2022 tarihlerinde uygulanmıştır. Anketler bilgilendirilmiş onam formu imzalandıktan sonra katılımcılar tarafından ortalama 10dk.'lık süre içinde doldurulmuştur.

2.5. Verilerin Değerlendirilmesi

Veri analizleri "SPSS for Windows 22" paket programında yapılmıştır. Kadınların sosyodemografik bilgilere ait verileri tanımlayıcı analizlerle belirtilmiştir. Araştırmanın bulguları ortalama \pm standart sapma veya ortanca (minimum-maksimum) olarak kategorik değişkenler ise olgu sayısı ve (%) şeklinde belirtilmiştir. Araştırma verilerinin normal dağılıp dağılmadığı kurtosis ve skewness katsayısına göre değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde sayı yüzdeler hesaplamaları ve ki-kare önemlilik testleri kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

2.6. Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmaya başlamadan önce Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (31.03.2022 tarihli ve 81829502.903/38 sayı) ve çalışmanın yapıldığı Kafkas Üniversitesi Sağlık Araştırma Hastanesi ve Kars Harakani Devlet Hastanesinden yazılı kurum izinleri alınmıştır. Ayrıca katılımcılara çalışmanın amacı hakkında bilgi verilerek gönüllü bilgilendirilmiş onam formu onaylatılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmamıza katılan acil serviste çalışan sağlık profesyonellerinin %50'si kadın, %21.6'sı evli olup yaş ortalamaları (20-40 yaş arası) 25.85 ± 3.25 'tir. Sağlık profesyonellerinin %52.7'si hemşire, %13.5'i hekim, %13.5'i paramedik, %14.9'u tekniker ve %5.4'ü ebe'dir. Katılımcıların %47.3'ü lisans mezunu, %48.6'sı acil serviste tüm alanlarda ve %54.1'i sabit bir alanda çalışmakta olup %39.2'sinin acil serviste 2-5 yıl arası çalıştığı, %37.8'inin meslekte çalışma yılının 2-5 yıl arasında olduğu bulunmuştur.

Çalışanların %19.8'i adli vakalara müdahale, %17.1'i sağlık hukuku, %11.7'si adli hekimlik/hemşirelik/ebelik tıbbi teknikerlik, %10.8'i malpraktis, %9.0'u adli rapor, %2.7'si bilirkişilik hakkında eğitim aldığını belirtmiştir. Adli vakalarla % 52.7'si ara sıra karşılaştıklarını, %77'sinin acil servislerde adli hekim/hemşire/ebe'nin görevlendirilmesi gerektiğini, çalışanların %68.9'unun adli hekimlik/hemşirelik/ebelik mesleğinin uzmanlık dalı olması gerektiğini, %75.7'si adli hekim/hemşire/ebe olmayı istemediği bulunmuştur. Acil servilerde adli meslek gruplarının görevlendirilmesini isteyen çalışanların %24.6'sı uzman kişiler görevlendirilen adli olaylarda daha az sorun yaşandığını, %24.6'sı adli olan vakalara yaklaşım ve tedavi alanında bilen kişilerin değerlendirilmesi gerektiğini ve %7.7'si hekim sayısının yetersiz olduğunu belirtmiştir. Sağlık personellerinin %52.7'sinin adli hekimlik/hemşirelik/ebelik ile ilgili düşüncelerinin olmadığı, %17.6'sının uzmanlık alanı olması gerektiğini düşündüğü, %16.2'sinin adli alanlarda ve vakalarda yaklaşım alanında eğitim almış veya bilgili kişiler olması gerektiğini düşündüğü ve %5.4'ünün gereksiz bir alan şeklinde ifade ettiği bulunmuştur. Adli hekimlik/hemşirelik/ebelik meslekte uzmanlık dalı olmasını isteyenlerin %61.8'i adli vakalara bölümünde uzman olan kişiler tarafından müdahale edilmesi gerektiğini, %10.9'u acilde "Adli Alan" adında ayrı bir oda olmasının hem güvenlik için hem de diğer hastaların rahatsız olmaması için yararlı olacağını ve %9.1'i acil serviste hasta sirkülasyonu ve yoğunluğunun fazla olduğunu belirtmiştir. Adli vaka ve kanıtlara yaklaşım konusunda %63.5'inin kısmen yeterli hissettiği, %56.8'inin adli vakalarda kanıt toplama görevinin polise ait olduğunu düşündüğü bulunmuştur. Çalışanların %93.2'si akrabalarında adli tıpla ilgilenen biri olmadığını belirtmiştir.

Adli vaka dendiğinde çalışanların % 22.0'ı ceset, ölüm, cinayet kavramlarının, %16.5'i otopsi, %13.2'si adli rapor, delil ve muayenenin ve en düşük %4.4'ü polis, trafik kazası ve travmanın akla geldiğini belirtmiştir. Çalışanların %32.9'u adli tıbbın amacını bilmediklerini, %30.3'ü şüpheli ölümlerin araştırılması ve aydınlatılması gerektiğini düşündüğünü ifade

etmiştir. %15.8'i adli vakaların tıp ile izlenimi ve adaletin sağlanması şeklinde ifade etmiştir. Çalışanların %61.5'i Adli hekimliğin/hemşireliğin/ebeliğin tanımını bilmediğini, % 10.3'ü suç, ölü ya da mağdurun durumunu inceleme ve %9'u acile gelen adli vakalara bakması gereken branş şeklinde tanımlamışlardır. Çalışanların %61'i adli hekimliğin/hemşireliğin/ebeliğin rol ve sorumluluklarını bilmediğini, %15.9'u adli hekim/hemşire/ebenin yaklaşımlar hakkında süreci yönetebilme ve en düşük %1.2'si adli vakanın olduğu ortam gergin olduğundan idare etme ve sakinleştirme becerisi olmalı şeklinde belirtmiştir.

Çalışanların %73'ü adli hekimlik/hemşirelik/ebelik hakkında bilgi sahibi olmadığını, %73'ü bu konu hakkında okulda ders almadığını, %85.1'i adli hekimlik/hemşirelik/ebelik ile ilgili ders verilmesine ihtiyaç duyulduğunu, %74.3'ü bilgi kaynaklarını bilmediklerini, %16.2'si lisans eğitimde (doktorlar için adli tıp stajında) öğrendiklerini ve %81.1'i adli hekimlik/hemşirelik/ebelik hakkında eğitim verilmesi gerektiğini düşündüğünü belirtmiştir.

Çalışanların %36.5'i adli hekimlik/hemşirelik/ebelik eğitiminin ne zaman verildiğini bilmediğini, %23'ü eğitimin meslekte ve %16.2'sinin üniversitede verilmesi gerektiğini ve %31.1'i Temel mesleki eğitim sırasında dönemlik ders olarak verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Çalışanların %55.6'sı adli hekimlerin/hemşirelerin/ebelerin sahip olması gereken özellikleri bilmediğini, %19.8'i adli hekim/hemşire/ebe kimdir sorusuna, adli vakaya yaklaşım, tedavi ve müdahaleyi bilen kişi şeklinde tanımlamıştır. Katılımcıların %33.7'si adli hekimlik/hemşirelik/ebeliğin çalışma alanlarını bilmediklerini, %32.7'si acil ile hastane , %10.9'u adli vaka/adli tıp ve en düşük %1'i cezaevinde çalıştıklarını ifade etmiştir. Çalışanların %78.4'ü Türkiye'de adli hekimlik/hemşirelik/ebelik bölümlerine ihtiyaç olduğunu düşünmektedir.

Tablo 1. Acil Serviste Çalışan Sağlık Profesyonellerinin Tanıtıcı Özelliklerinin Cinsiyete Göre Dağılımı (n=74)

Sorular	n	Cinsiyet		p	χ ²
		Kadın	Erkek		
Medeni durum	Evli	16	8(%50.0)	1,000	0,000
	Bekâr	58	29(%50.0)		
Meslek	Hemşire	39	23(%59.0)	0,025	11,129
	Ebe	4	4(%100)		
	Hekim	10	2(%20.0)		
	Paramedik	10	5(%50.0)		
	Tekniker (radyoloji, yaşlı bakım, anestezi, ortez-protez)	11	3(%27.3)		
	1 ay-6 ay	10	5(%50.0)		

Meslekte çalışma süresi	7 ay-1 yıl	12	5(%41.7)	7(%58.3)	0,795	1,676	
	2 yıl-5 yıl	28	15(%53.6)	13(%46.4)			
	6 yıl-10yıl	20	9(%45.0)	11(%55.0)			
	11 yıl-20yıl	4	3(%75.0)	1(%25.0)			
Meslekte çalışma süre ortalaması (yıl)		2.51±1.11 (min: 1 ay, max: 20 yıl)					
Acil serviste çalışma süresi	15 gün-6 ay	19	10(%52.6)	9(%47.4)	0,809	1,598	
	7 ay-1 yıl	13	8(%61.5)	5(%38.5)			
	2 yıl-5 yıl	29	14(%48.3)	15(%51.7)			
	6 yıl-10yıl	11	4(%36.4)	7(%63.6)			
	11 yıl-20yıl	2	1(%50.0)	1(%50.0)			
Acil serviste çalışma süre ortalaması (yıl)		2.94±1.09 (min: 15 gün, max: 20 yıl)					
Acil serviste çalışma Şekli	Sabit	40	22(%55.0)	18(%45.0)	0,351	0,871	
	Rotasyon	34	15(%44.1)	19(%55.9)			

Tablo 1’de acil servis çalışanlarının cinsiyetleri ile meslekleri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<0,05$).

Tablo 2. Acil Çalışanlarının Adli Vaka İle Karşılaşma Sıklığı ile Adli Hekim/Hemşire/Ebe Bilgilerinin Karşılaştırılması (n=74)

Sorular	n	Adli Vaka ile Karşılaşma Sıklığı		p	X ²	
		Her zaman	Ara sıra			
Acil serviste çalışma Şekli	Sabit	40	21(%52.5)	19(%47.5)	0,331	0,945
	Rotasyon	34	14(%41.2)	20(%58.8)		
Adli hekim/hemşire/ebe görevlendirme durumu	Evet	57	24(%42.1)	33(%57.9)	0,101	2,683
	Hayır	17	11(%64.7)	6(%35.3)		
Meslekte uzmanlık dalı olma durumu	Evet	51	23 (%45.1)	28 (%54.9)	0,573	0,318
	Hayır	23	12 (%52.2)	11(%47.8)		
Adli hekim/hemşire/ebe olmayı isteme durumu	Evet	18	6(%33.3)	12(%66.7)	0,173	1,861
	Hayır	56	29(%51.8)	27(%41.2)		
Adli vakada kendini yeterli hissetme durumu	Yeterli	8	5 (%62.5)	3(%37.5)	0,501	1,383
	Kısmen	47	20 (%42.6)	27(%57.4)		
	Yetersiz	19	10(%52.6)	9(%47.4)		
Adli tıpla ilgilenen akrabası olma durumu	Evet	5	3(%60.0)	2(%40.0)	0,662	0,448
	Hayır	69	32(%46.4)	37(%53.6)		
Adli hekimlik/hemşirelik/ebelik hakkında bilgi durumu	Evet	20	10 (%50.0)	10(%50.0)	0,777	0,080
	Hayır	54	25 (%46.3)	29(%53.7)		
Adli hekimlik/hemşirelik/ebelik konusunda okulda ders alma durumu	Evet	20	10 (%50.0)	10(%50.0)	0,777	0,080
	Hayır	54	25 %46.3)	29(%53.7)		
	Evet	63	29 (%46.0)	34(%54.0)		

Adli hekimlik/hemşirelik/ebelik dersi ihtiyaç durumu	Hayır	11	6 (%54.5)	5(%45.5)	0,602	0,272
Adli hekimlik/hemşirelik/ebelik konusunda eğitim alma durumu	Evet	20	10 (%50.0)	10(%50.0)	0,777	0,080
	Hayır	54	25(%46.3)	29(%53.7)		
Adli hekimlere/hemşirelere/ebelere Türkiye’de gereksinim durumu	Var	58	22 (%37.9)	36(%62.1)	0,002	9,441
	Yok	16	13(%81.2)	3(%18.8)		

Tablo 2’de adli hekimlere/hemşirelere/ebelere Türkiye’de gereksinim durumu ve adli vaka ile karşılaşma sıklığı arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$).

Tablo 3. Acil Çalışanlarının Adli Hekimlik/Hemşirelik /Ebelik Hakkında Bilgi Durumu ile Adli Bilgilerinin Karşılaştırılması (n=74)

Sorular	N	Adli Hekimlik/Hemşirelik/Ebelik Hakkında Bilgi Durumu		p	X ²	
		Evet	Hayır			
Adli vaka ve kanıtlarda yeterli hissetme durumu	Yeterli	8	4(%50.0)	4(%50.0)	0,178	3,448
	Kısmen	47	15(%31.9)	32(%68.1)		
	Yetersiz	19	3(%15.8)	16(%84.2)		
Adli hekimlik/hemşirelik / ebelik ders alma durumu	Evet	20	13 (%65.0)	7 (%35.0)	0,000	16,320
	Hayır	54	9 (%16.7)	45 (%83.3)		
Adli hekimlik/hemşirelik/ ebelik dersi ihtiyaç durumu	Evet	63	20(%31.7)	43(%68.3)	0,489	0,301
	Hayır	11	2 (%18.2)	9 (%81.8)		
Adli hekimlik/hemşirelik/ ebelik eğitim verilme durumu	Evet	60	18 (%30.0)	42 (%70.0)	1,000	0,597
	Hayır	14	4 (%28.6)	10 (%71.4)		

Tablo 3’te Adli hekimlik/hemşirelik/ebelik hakkında bilgi durumu ile adli hekimlik/hemşirelik/ebelik dersi alma durumu arasında fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

4. TARTIŞMA

Araştırmamıza katılan sağlık personellerinin yaş ortalaması 25.85 ± 3.25 olup, meslekte çalışma sürelerinin ortalaması 2.51 ± 1.11 yıl ve acil serviste çalışma sürelerinin ortalaması 2.94 ± 1.09 yıl şeklinde saptanmıştır (Tablo 1). Yapılan bir çalışmada sağlık çalışanlarının yaş ortalamasının 30.89 ± 7.40 olduğu, meslekte çalışma sürelerinin $9,10\pm 7,40$ yıl ve acil serviste çalışma süresinin $5,49\pm 5,22$ yıl olduğu bulunmuştur (Çelik, 2019). Başka bir çalışmada acil servisteki sağlık çalışanlarının, yaş ortalamasının 32.4 ± 8.3 olduğu, meslekte çalışma sürelerinin ortalaması 10.1 ± 7.9 yıl ve acil servisteki çalışma süreleri ise ortalama 5.7 ± 4.3 yıl olarak

belirtilmiştir (Şimşek, 2015). Bu araştırmanın sonuçlarına bakıldığında yaş ortalamaları ve acil serviste çalışma sürelerinin literatür ile benzerlik gösterdiği, meslekte çalışma sürelerinin ise yapılan çalışmalarda daha fazla olduğu belirlenmiştir. Araştırmamızda acil serviste çalışan hemşirelerin çoğunluğunun mesleki yaşamlarının meslek hayatlarının başlangıcında olduğunu belirtmektedir.

Araştırmamızın bulgularında acil sağlık çalışanlarının %50'si kadın ve %52.7'si hemşire olup acil servis çalışanlarının kadın cinsiyetleri ile meslekleri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<0,05$) (Tablo 1). Aşçı ve ark. yaptığı çalışmada acil servislerde bulunan sağlık çalışanlarının %58.1'i kadın ve %48.9'u hemşire olduğu belirtilmiştir (Aşçı vd., 2015). Yapılan bir çalışmada %57.2'si hemşire ve %52.4'ü erkek olarak saptanmıştır (Şimşek, 2015). Diğer bir çalışmada ise acil servis çalışanlarının %66.2'si kadın bulunmuştur (Çelik, 2019). Araştırmamızın sonucuna bakıldığında literatür ile hem benzer hem de farklı sonuçlar bulunmuştur. Araştırmamızın yapıldığı hastanede kadın sağlık çalışanının fazla olması bu çalışmanın sonucunu etkilemektedir.

Araştırmamızın sonucunda sağlık çalışanlarının %78.4'ü Türkiye'de adli hekimlere/hemşirelere/ebelere ait bölüme ihtiyaç olduğunu düşünmekte olup adli hekimlere/hemşirelere/ebelere Türkiye'de gereksinim durumu ve adli vaka ile karşılaşma sıklığı arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$). (Tablo 2). Yapılan çalışmada da %72.0'isi Türkiye'de adli hemşireliğe gereksinim olduğunu belirtmiştir (Şentürk & Büyükaslan, 2013). Diğer bir çalışmada sağlık çalışanlarının %52,9' u adli hemşirenin gerekli olduğunu belirtmişlerdir (Çelik, 2019). Araştırmamızın sonucu benzer olup hastanelerde adli hekimlere/hemşirelere/ebelere ait bölüm olduğunda adli vakalara ait delillerin tespit edilmesi, toplanması ve kanıtların saklanması sorun bulunmadan adli olay için kanıt niteliğindeki belge ve delillerin gerekli kurum ve kuruluşlara iletilmesi sağlanacaktır.

Araştırmamızda sağlık çalışanlarının adli hekimlik/hemşirelik/ebelik hakkında eğitim alma durumu incelendiğinde; %73.0'ü bu konu hakkında okulda ders almadığını, %85.1'i adli hekimlik/hemşirelik/ebelik ile ilgili ders verilmesine ihtiyaç duyulduğunu ve %81.1'i adli hekimlik/hemşirelik/ebelik hakkında eğitim verilmesi gerektiğini düşündüğünü belirtmiştir. Adli hemşirelik/ebelik hakkında bilgi durumu ile adli hekimlik/hemşirelik/ebelik ders alma durumu arasında fark istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$). (Tablo 3). Alsaif ve ark tarafından yapılan hemşirelere yönelik çalışmada katılımcıların %77.0'si adli vakaları ele almak için yeterince eğitim almadıkları belirtilmiştir (Alsaif vd., 2014). Soğukbulak ve ark

tarafından yapılan çalışmada hemşirelerin %78.3'ü okul esnasında ve %87.0'si mezuniyet sonrası eğitim almadıklarını saptanmıştır (Soğukbulak vd., 2014). Linnarsson ve ark. tarafından yapılan çalışmada adli hemşirelik için özel eğitim almadıkları saptanmıştır (Linnarsson vd., 2015). Yapılan çalışmada %73.1'i adli hemşirelik dersi almadığını, %92.3'ü adli vakalara yaklaşım konusunda eğitim verilmesinin gerekli olduğu belirtmiştir (Eyüp, 2019). Diğer bir çalışma da %95'i adli hemşirelik eğitimini almadığını ve %80'i adli hemşirelik hakkında bilgi sahibi olmadığını bildirmiştir (Arslan & Erkan, 2016). Bu durum araştırmamızın sonucunu destekler nitelikte olup hala günümüzde acil servislerde çalışan sağlık profesyonellerinin adli vaka yönetimi hakkında bilgi yetersizliklerinin olduğunu ve bu konu hakkında çözüm üretilmesi gerektiğini ortaya çıkarmıştır.

Araştırmamızda acil servis çalışanlarının %77'si adli vakalarda adli hekim/hemşire/ebe görevlendirilmesi gerektiğini, çalışanların %68.9'u adli hekimlik/hemşirelik/ebelik mesleğinin uzmanlık dalı olması gerektiğini belirtmiştir. Yapılan bir çalışmada sağlık çalışanlarının %85.7'sinin acil serviste adli hemşireliğin uzmanlık dalı olması gerektiğini düşündüğü bulunmuştur (Bahar 2008). Alsaif ve ark tarafından Suudi Arabistan'da yapılan hemşirelere yönelik çalışmada % 80.0'i adli hemşireliğin alt uzmanlık dalı olması gerektiğini belirtmişlerdir (Alsaif vd., 2014). Araştırmanın sonuçları ile literatürü desteklemektedir. Günümüzde adli vakalara ait sorunlara çözüm sağlama açısından acil servislerde adli hekimlik/hemşirelik/ebelik mesleğinin uzmanlık dalı olması gerektiği düşünülmektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Acil serviste çalışan sağlık profesyonellerinin adli hekimlik/hemşirelik/ebelik hakkında yeterli bilgi sahibi olmadığı ve eğitim almadığı görülmektedir. Sağlık çalışanlarının adli hekimlik/hemşirelik/ebelik bölümünde çalışmayı istemediği ve acil serviste bu bölümün ayrı uzmanlık dalı olması gerektiğini belirtmişlerdir. Adli bölüme ülkemizde gereksinim duyulduğundan adli hekimlik/hemşirelik/ebelik dersinin üniversitelerde eğitiminin verilmesi düşünülmektedir. Acil serviste sirkülasyon fazla olduğundan sağlık çalışanları adli vakalar ile ilgilenen ayrı bir bölümün bulunması gerektiğini belirtmiştir. Ülkemizde adli vakalar acil servise başvuran olgular olduğundan sağlık profesyonellerinin bu konuda eğitim alması gerekmektedir. Delillerin tespit edilerek toplanmasında, saklanmasında ve gerekli kurum ve kuruluşlara iletilmesinde rolü bulunmaktadır. Bu rolü yerine getirmede sağlık çalışanlarının

adli hekimlik/hemşirelik/ebelik hakkında üniversitede ya da kurumda hizmetiçi programa katılarak simülasyon veya sürekli eğitim alması önerilebilir. Ayrıca acil servislerde adli vakalar ile ilgilenen birimlerin olması acil servis sirkülasyonunu azaltarak sağlık profesyonellerinin hastalara yeterli ve kaliteli bakım vermesini sağlamada da etkili olabileceği düşünülmektedir. Sonuç olarak acil servise başvuran adli hasta tipine göre yapılan girişimlerin ayrıntılı olarak araştırılması gerekmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmadan elde edilen veriler, hekimlerin/hemşirelerin/ebelerin/teknikerlerin bireysel beyanları ile sınırlıdır. Kars Kafkas Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde ve Kars Harakani Hastanesinin Acil biriminde çalışmanın yapıldığı tarihte orada görev yapan sağlık personelleri ile yürütülmesi araştırmanın sınırlılığıdır ve bu nedenle sadece bu gruba genellenebilir.

Açıklama

Bu çalışma, 16-18 Mayıs 2022 tarihinde Erzurum Teknik Üniversitesi tarafından düzenlenen 6. Uluslararası Adli Hemşirelik Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Çıkar Çatışması

Çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Yazar Katkısı

Araştırma fikrinin oluşturulması ve tasarımı ÖK, veri toplama ÖK, MÖT, verilerin analizi ve yorumu ÖK, CMA, makalenin yazım ve eleştirel incelenmesi ÖK, CMA tarafından yapılmıştır.

6. KAYNAKLAR

- Alsaif, D. M., Alfaraidy, M., Alsowayigh, K., Alhusain, A., & Almadani, O. M. (2014). Forensic experience of Saudi nurses; an emerging need for forensic qualifications. *J Forensic Leg Med*, 27, 13-6. doi: 10.1016/j.jflm.2014.07.004.
- Arslan, Z. K., & Erkan, I. (2016). Adli vaka yönetiminde acil servis çalışanlarının bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi. *Adli Bilimler Dergisi*, 15(2), 7-12.

- Aşçı, Ö., Gülezer, H., & Sercan, İ. (2015). The approach of prehospital health care personnel working at emergency station towards forensic cases, *Turkish Journal of Emergency Medicine*, 15, 131-135.
- Bahar, M. T. (2008). *Acil servislerde çalışan hemşireler tarafından adli vakaların tanınması* [Bilim Uzmanlığı Tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Bell, S., Sah, S., Albright, T. D., Gates, S. J., Jr, Denton, M. B., & Casadevall, A. (2018). A call for more science in forensic science. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 115(18), 4541–4544. <https://doi.org/10.1073/pnas.1712161115>
- Bilir, Ö., Şişmanlar, D., Ersunan, G., & Ayaz, T. (2015). Acil servis çalışanlarının hasta haklarına bakışı. *Konuralp Tıp Dergisi*, 7(1), 28-33.
- Çelik, G. (2021). *Acil servis hemşirelerinin adli vakalara olan yaklaşımı: Vaka senaryosu üzerinden bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. (Tez No: 682976).
- Çelik, Y.(2019). *Acil Serviste Görev Yapan Sağlık Çalışanlarının Adli Vakaya Yönelik Tutum Ve Uygulamalarının İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Okan Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. (Tez No: 682976).
- Doğan, M. B. (2012). *Adli vakalarda olay yerine müdahaleye giden sağlık ekiplerinin olay yerine ve delillere yaklaşımı* [Bilim Uzmanlığı Tezi, İstanbul Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Eyüp, M. (2019). *Acil servis ve yoğun bakım hemşirelerinde adli vakaya yaklaşımın eğitim düzeyleriyle karşılaştırılması* [Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ghofrani Kelishami, F., Manoochehri, H., Mohtashami, J., & Kiani, M. (2020). Consequences of Presence of Forensic Nurses in Health Care System: A Qualitative Study. *Iranian journal of nursing and midwifery research*, 25(3), 195–201. https://doi.org/10.4103/ijnmr.IJNMR_119_19
- İlçe, A., Erkol, M. H., Alpteker, H., & Erkol, Z. Z. (2018). Bolu il merkezinde acil servise başvuran adli olguların raporlarının retrospektif incelenmesi. *Abant Tıp Dergisi*, 7(3), 68-75.
- Linnarsson, J. R., Benzein, E., & Årestedt, K. (2015). Nurses' views of forensic care in emergency departments and their attitudes, and involvement of family members. *Journal of clinical nursing*, 24(1-2), 266–274. <https://doi.org/10.1111/jocn.12638>

- Odabaş, R. K., & Taşpınar, A. (2020). Jinekoloji ve obstetri alanlarında adli olaylar ve ebelik yaklaşımı. *Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(2), 143-150.
- Özkara, E., & Karaman, G. (2015). Adli Bilimlerin Yapılanması ve Kapsamı. E. Özkara (Ed.). *Hukuk Öğrencileri ve Uygulayıcıları İçin Adli Tıp.1.Baskı* içinde (s. 21-22). Ankara: Seçkin Yayıncılık San.ve Tic A.Ş.
- Silva, R. X., Ferreira, C. A. A., Sá, G. G. M., Souto, R. Q., Barros, L. M., & Galindo-Neto, N. M. (2022). Preservation of forensic traces by Nursing in emergency services: a scoping review. Preservação de vestígios forenses pela enfermagem nos serviços de emergência: revisão de escopo. *Revista latino-americana de enfermagem*, 30, e3593. <https://doi.org/10.1590/1518-8345.5849.3593>
- Soğukbulak, Ö., Küçükoğlu, S., & Aytekin, A. (2014). Çocuk acil servislerinde çalışan hemşirelerin adli olgulara yönelik bilgi ve yaklaşımları. *Türkiye Klinikleri J Foren Med*, 11(2), 63-70.
- Şentürk, S., & Büyükaslan, B. (2013). Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin adli hemşirelik konusundaki bilgi ve görüşlerinin belirlenmesi. *Bozok Tıp Dergisi*, 3(3), 19- 26.